

KERÉKPÁROS TURISTA.

AZ »ERDÉLY« MELLÉKLETE.

AZ E. K. E. KERÉKPÁROS OSZTÁLYÁNAK ÉRTESÍTŐJE.

1900

SZEKESZTI KOVÁCS GÉZA OSZTÁLYELNÖK.

II. ÉVFOLYÁM 2. SZÁM.

A kerékpározás hanyatlása.

Irta: Kovács Géza.

Minem emésztőbb a titkolt fájdalomnál. Valljuk be őszintén, hogy sportunk az utóbbi években hanyatlott. A f. évben a halálharangot is meghozta a vén robotos, a Pesti Napló. Korán van még! Jöjjünk tisztába a fogalmakkal. Lehet-e temetni azt, a mi még -- legalább nálunk Magyarországon -- jóformán meg sem született? Lehet-e egy jó, czélszerű, könnyű járműnek sutbadobásáról beszélni, míg helyette jobbat ki nem találtak? Nem hisszük és azért nem is tartjuk czélszerűtlennek a hanyatlás okáról elmélkedni, sőt hisszük és valljuk, hogy a kerékpározás hanyatlásának megszüntetésére irányuló törekvéseinkkel iparunknak, közgazdaságunknak is használunk. Hiszük és valljuk, hogy ez az akciónk ifjúságunk elpuhulásának megakadályozására is irányul s ezzel faji fenmaradásunk biztosításának, ha kicsi is, de munkás tényezői vagyunk.

A hanyatló kerékpár-sport egyik oka, legyünk őszinték, ama faji tulajdonságunkban leledzik, hogy összetartani nem tudunk, az egyesületi élet nekünk nem szükséglet, hanem csak divat és az egyesületi életnek egy nagy összehozó eszméjével: a demokratikus eszmével még nem barátkoztunk meg. A légtömlős kerékpárok feltalálása után Magyarországot is elfogta a sport-láz. A kinek különleges szórakozásokra volt pénze bőven, az már csak feltűnési viszketegből is, de mindenesetre kerékpározott. Külföldi mintákra gombamódra termettek a kerékpár-egyesületek, de csak divatból. Akkor volt tetőpontjáu a magyar kerékpársport, de akkor ki is adta minden erejét, s ma, mikor a gépek hasonlíthatatlanul olcsóbbak, kerékpársportról, a régi értelemben, beszélni alig lehet.

Jól is van ez így. Csak üdvözölhetjük azokat, a kik a régi rendszerrel szakítani igyekeznek és nem tartják a kerékpárt divatezikknek, hanem olcsó és könnyű közlekedési eszköznek.

A divatból és a külföldi mintára alakult kerékpár-egyesületeknek irányító eszméje -- nem lévén a kiindulás demokratikus alapra fektetve -- tisztán a személyi érdekek kielégítése volt. Hanyatlottak volna azok máskülönben a nélkül is, mert a magyar szereti a komédiát nézni, de hogy maga kiálljon a versenypályára (félíg pőrén) magát mutogatni, természete azt be nem veszi.

Ezért nincsen Magyarországon kerékpár-sport, t. i. az a kerékpársport, a melyet sportlapjaink támogattak s a melyet most elsiratnak.

A pályaversenyek visszaélései és pórelovagjai nagy mértékben hozzájárultak, hogy a nagyközönség elhidegült a kerékpár-egyesületektől.

A hanyatlásnak egyrészt az elmondottak az okai. Ezeket értjük. Megtudjuk magyarázni és a megszüntetésre nézve is megtaláltuk az utat a *turistáskodó kerékpározásban*. Megtanultuk, hogy a szent természetben, a természetimádásban nincsen szükség kiváltságokra és érezzük azt, hogy az elernyedttüdőnek nem divatból kell az üde levegő. Hanem a hanyatlásnak legfőbb okait: a hatóságok üldözését és a megadóztatást, kimagyarázni sehogy se tudjuk s nem is tudjuk felfogni.

Korlátozni, üldözni a haladás eszközét, valami botorság. Gondolkozzanak csak a kerékpár-adót behozó városok arról, hogy a művelődésnek nem voltak-e mindig főkéllékei a közlekedési eszközök? Gondolkozzanak csak arról, hogy a kerékpárokra, mint közlekedési eszközre, a kivetett adóval, vajjon nem tettek-e a művelődés, a haladás, a közgazdaság és ipar egyik tényezőjére is kolonczt.

Az állam az idegen forgalom és turista-ság emelésére áldozatokat hoz, a vasutakon kedvezményeket ad, ugyanezt teszik a fürdők,

szállók, ellenben a városok, melyek legjobban rá vannak utalva az idegen forgalomra, üldözik, megadóztatják azt, kit utazási vágya deficites területükre vitt.

A lapok és törvényhozók a szükölködők felsegélyezésére köz munkát sürgetnek. Félig megsüketültünk és berekedtünk az iparpártolási eszmék hangoztatásától. És mit csinálnak a városok? A kerékpárosok üldözésével és megadóztatásával a szépen fejlődésnek indult kerékpárjavító ipart gyökerében támadják meg és kivesszik sok embernek szájából a kenyeret.

Hogy így van, tanú reá az Első Magyar Fegyvergyár, mely kénytelen volt az adó behozatala után kerékpárgyártási üzemét azonnal beszüntetni.

A vidéki javítással foglalkozó műhelyek, melyek a nagyobbodó forgalomszülte szükségből az összeállítás munkájához is hozzá fogtak, zománczolásra és nickelésre is már — nagy áldozatok árán — berendezkedtek, kénytelenek most rendre beadni a kulcsot.

Érdekes iparpártolási akció! Még érdekesebb az, hogy a kerékpáradó behozatalának indítványozói azok valának, kik most nagyhangu iparpártolási frázisokat dobálnak a közönség közé.

Ez a magyar kerékpárosságnak igazi képe, története. A rohamos hanyatlásnak utját állandó, alakult meg az E. K. E. kerékpáros osztálya, mely nem divathóbortból, hanem nemesebb alapon, demokratikus eszméktől áthatottan, minden arravaló polgár egyesült erejével óhajtja a kerékpársportot az őt megillető helyre juttatni.

Nem embert mutogatni, hanem látni akarunk s megösmerni és ösmertetni Erdély természeti szépségeit.

Lehet tehát fénytelen a múlt, sivár a jelen és bizonytalan a jövő, de csüggedni nem fogunk, hanem hisszük és valljuk, hogy a test edzésére, a mozgásra és levegőre szükség van és addig elmulásról beszélni sem akarunk, míg a kerékpárnál jobb eszközt fel nem találnak.

Hiszszük és hirdetjük, hogy egy jó kerékpáros kirándulás többet használ az egészségnek, mint az egész városi tanács, vagy az egész orvosi fakultás tudománya.

Kerékpár ujdonságok az 1900. évben.

kerékpár alakja ezelőtt olyan változékony volt, mint a női divat. Ma már bizonyos megállapodás észlelhető rajta. Az 1897. évi model, úgy látszik, leginkább megtetszett a kerékpárosoknak, mert azóta a *kereten* semmi változás nincsen. Csak a kormányrud változik folytonosan, mint a huszár bajusza táncz előtt, táncz alatt és a táncz után.

Ugy látszik, hogy a mai kerékpár-forma a legtökéletesebb és a gyárosok azon változtatni sehogyse tudnak, pedig eléggé erőlködnek, hogy valami újítással boldogítsák a kerékpárosokat, illetőleg, hogy ertévágjanak azok zsebében. Kisült, hogy az újítások semmit se érnek. A láncznélküli kerék sehogy sem tud elterjedni. A f. év egyedüli ujdonsága a „szabadon futó kerék és a hajtóka fék” szintén nem felelt meg a hozzá fűzött várakozásnak és ugylátszik, hogy csakis a vasárnapi kerékpárosok ültek fel neki. 100—120 koronáért árulták az említett szerkezetet. Kissé drága tandíj.

A hólyagszerűen vastag gummiról csak hallottunk, de Kolozsvárt még nem láttuk.

Kolozsvár számbavehető ujdonsága a Gross Frigyes fényesen és gazdagon berendezett kerékpár-kereskedésében kiállított *Cleveland* nevű amerikai kerékpár volt. Az említett gépek nem voltak valami csinosak, sőt inkább — tulvékony kormányuknál fogva — izléstelenek. Hanem a kidolgozás és a törekvés arra, hogy a gép tökéletes legyen, az páratlan. A *szabadon futó keréket* itt is alkalmazva láttuk, de a *hajtóka-fék*, mely a hátsó peremre hat, itt a faperem miatt elmaradt, hanem az első kerékre ható kerek gummi fék és a *különleges lánczvédő tok* az már újításszámba ment.

Legérdekesebb volt a peremeken és gummikon tett újítás. Egy amerikai mérnök szabadalmazott találmánya. Egészen új, az eddigiektől teljesen elütő szerkezet. Hogy bevált-e, arról még nem értesültünk, hanem annak csak örvendeni tudunk, hogy Gross Frigyes tagtársunk áldozatok árán is, de arra törekszik, hogy az ujdonságokat a nagyközönségnek bemutassa, illetőleg megvásárolhatóvá tegye. Legfőlebb a gépek ára ellen lehetne kifogásunk, lévén az 600 korona; de mit tegyünk, a találmányt, az ujdonságot meg kell fizetni, hogy aztán jó-e vagy nem, az már más oldalra tartozik.

A nyergen semmi változás nincsen, mert azt változásnak nem nevezhetjük, hogy az ez évben készültek kisebbek, csinosabbak, de *gyengébbek* is. Súlyosabb kerékpározó alá ma már alig kapunk jó nyeret. Az *Excelsior* és *Cristy*-féle nyergek kezdettek letűnni a piacról, pedig az *Excelsior* nyereg az egyedüli, mely leginkább megfelel az egészségügyi követelményeknek. Persze annak is vannak hibái. Legfőbb hibája az, hogy tulságosan nehéz és széles. Olyan ember tervezhette, a ki soha sem ült kerékpáron. Előnye az, hogy keménysége mellett sem zibbasztja el a lábak közötti idegeket. Már eme jó oldala, mely különben csak hosszabb turoknál észlelhető, megérdemelné, hogy reformáltassék. Majdnem hasonló a *Cristy*-féle nyereg is.

Az említett nyeregajták egyrészt azért nem terjedtek el, mert drágák voltak, másrészt pedig azért, mert figyelmes és pontos beállítást kívánnak. Rosszul beállított ilyen nyergekkel tett 20 km-teres utat késő vénségig sem lehet elfeledni. Egy felületes kerékpáros, ki ma büszkén vallotta magát Excelsior-nyereg tulajdonosának, holnap már uton-utfélen óvott mindenkit, nehogy olyat vegyen.

A kerékpár sipok kimentek divatból. A csengők dominálják a helyzetet. Nem is kár a sipokért. Hangjuk csunya volt és egyáltalán nem is voltak tartósak. Különben mit szólunk a csengőkről. Olesók, de rosszak is. Nagyon elterjedtek a „Herkules“ névre hallgató villany csengők. Az utóbbi évek újdonsága ez a csengő és igazán jó is és tartós is. Lámpa, csakis az Acetylen jöhet szóba. Kellő rendbentartás, tisztogatás mellett az Acetylenlámpa semmi kívánni valót sem hagy hátra. Az Acetylennél az a f. év legnagyobb újdonsága, hogy a Carbid *olcsóbb* és hogy *hamisítják*. Nem oly jó az, mint volt a múlt években. A hamisítás abban áll, hogy *fém-salakot* kevernek a carbid közé. Egy alkalommal 1 kg. carbid között 200 gr. fém-salakot találtunk. Ebben rejlik az olcsóság titka.

Kerékpár-játékok.

Irta: Ifj. Pap János.

Igéretemhez képest, közlök még egy pár gyakrabban használt játékot.

Kerékpáros kötél-táncos cím alatt játszanak Angol- és Németországban egy igen szép és ügyesre ösztönző játékot.

Egy tetszés szerinti hosszúságú uton, egymástól 20–30 cm. távolságban két szál spárgát feszítünk ki. Nem okvetlenül szükséges, hogy a párhuzamosan futó spárga szálak egyenes irányt kövessenek; lehet az tekervényes is, csak a két szál mindig párhuzamos legyen. Így alkotnak több utat s minden egyes kerékpáros részére kijelölünk egyet. A kerékpáros tartozik a neki előírt utat megtenni, de úgy, hogy a spárgákat csak megérintse, azokat át ne lépje, s gépéről le ne szálljon míg a célponthoz nem ért. A ki ezt — megállapodás szerint — *legrövidebb*, vagy (megállás nélkül) *leghosszabb* idő alatt megteszi, az lesz a győztes.

Kerékpáros lándzsá-mester. Egy 100 m. hosszú vonal mentén 5–10 cm. átmérőjű kör alakú papírkártyákat helyezünk a földre, körülbelül 1 m. távolságban egymástól és pedig ha nagyobb a társaság, több sorban. A kerékpárosok 1 m. hosszúságú jól kihegyezett vagy szeggel ellátott pálczával láttatnak el. Minden kerékpárosnak arra kell törekednie, hogy — egy előre megállapított határidőn belül — minél több kártyát szedjen fel *szurás által* a botjával. A ki legtöbb kártyát szedett, az lesz a győztes.

Karika hajtás. Egy függő kötélre egy fából készített hajtókarikát fűzünk. A kerékpáros, a kezébe adott pálczával tartozik e karikát hajtani. A ki a karikát hajtván, az utat legrövidebb idő alatt futja be, lesz a győztes. Ennek egy még szebb változata az,

hogy egy 100 m. hosszú vonalon 50–60 cm. magas a földre szurt pálczákat tetején erősítünk egy kötelet. A karikát a kötél mellé támasztjuk s az egyes kerékpárosoknak a karikát úgy kell hajtaniok (a bottal), hogy az mindig a kötelet érintse és mindvégig a földön fusson. Ez igen érdekes és mulattató, mert bizony a legtöbbször a karika eldől. A karikát a botra felvenni tilos. A ki legrövidebb idő alatt megteszi: győzött!

Lövő-király. E játékban csak azok a kerékpárosok vehetnek részt, a kik a Flobert-pisztoly, vagy ha olyan helylyel rendelkezünk, a hol emberek nem járnak, (pl. ha az ut egyik oldalán hegy van) a revolver kezelésével és a célbalövessel tisztában vannak, ez a legkedveltebb Tiroli játék.

Az ut egyik oldalán, 10 m. távolságban egymástól és 15 m. távolságban azon vonaltól, a melyen a kerékpáros hajtani köteles, felállítunk három karót s mindegyikre, körülbelül 2 m. magasságban megerősítünk egy 10 cm. átmérőjű czéllapot (lehet fehér, piros vagy más színű). A kerékpáros tartozik most a neki előszabott vonalon és a meghatározott időpontban belül célponthoz jutni; menetközben pedig — megállás nélkül — a cél táblára löni. A ki mind a hármat eltalálta, az lesz a lövő-király.

Használatba van még igen sokféle akadály-, futó-, verseny-játék is, de mivel azokhoz tetemes erőmegtöltés és igen sebes hajtás kívánatik s mivel az ilyen hajtás a turistaság elveivel össze nem egyeztethető, azoknak közlését feleslegesnek tartom.

Sinfalvától-Sinfalváig.

(Kirándulás kerékpáron.)

Irta: Létay Nelli.

Gyütt volt a négy utitárs, megbeszélendő a holnapi indulás idejét: minthogy egy pár jó barát is — nagy érdeklődést mutatva — jelen volt a tanácskozáson, elég későre jutott idő a csomagolásra. Már az esti órákban voltunk, mikor fivérem gyöngéden figyelmeztetett: „Jó lesz már hozzáfogni a pakoláshoz; mi, mint férfiak álmatlan éj után is kibírjuk az utat, de nem szeretném, hogy Nelli már itthonról fáradtan induljon.“ Hozzá fogtunk tehát, azaz hozzá fogott ő, mert oly nagy gonddal és szorgalommal merült el a pakolás mesterségébe, hogy nekünk nem maradt más hátra, mint egy csavarhuzót, csipőfogót, a szarvasbőrt, vagy épen egy rúd szalámit kéz alá adni.

Gyorsan és ügyesen csomagolta be a két — az nap készült — táskát, mely a két fiu biciklijén foglalt helyet. Volt abban minden szükségesnek látszó eszköz és élelmi cikk, még a turisták előtt oly fontosnak látszó revolver sem hiányzott. A különben 14–15–16 klg. súlyú gépek 18–20–24 klg-ot nyomtak terhükkel együtt.

Végre 11 óraker nyugalomra tértünk, a korai indulásra minden reményünket és bizalmunkat a „wecker“-be helyezve. Nem is hagyott cserben, fél négy óraker már mind a hárman útra készen voltunk: Botár Imrus kis rokonunk, fivérem és én. Édes mama el akart kísérni

kocsival Aranyos-Polyánig; ez lett volna első megálló helyünk, minthogy édes tata ott volt, tőle búcsút veendő, no meg egy kis pénzt is kérni. Dr. Korchmáros „kerékpáros kitéjá»-nak 10-ik parancsolata is azt mondja: „Pénzt pedig eleget vigy magaddal, mert ha a fönnebbi összes tanácsokat hiven követed is: akkor sem állok jót arról, hogy nem a vasúton fogsz hazafelé utazni.“

1899. aug. 13. utazásunk reggele a legszebb napok egyikének ígérkezett, a nap akkor emelkedett a látóhatárra, dúsan bearanyozva rózsaszínben játszó sugaraival a hegyeket. Tiszta, száraz út; felhőtlen égbolt... örömmel és boldogsággal az utazásra gondolni! Meg is látszott rajtunk, hogy mennyi örömmel tölt el, mert egy hét óta nem volt más témánk, mint a „borszéki út.“ Hogy mennyi akadálylyal és fáradsággal kell megküzdeni — esetleg — Borszékig és tovább, arra egyikünk sem gondolt; de hogy is gondolt volna. mikor az utazás három főkelléke: jó út, jó idő és jó kerékpárok közül egy sem hiányzott.

Tehát fél négykor készen voltunk és vártuk negyedik társunkat, Pálfi Márton kolozsvári unitárius főgimnáziumi tanárt, ki a szomszéd községben nyaralt. Vártuk, vártuk és ő nem jött. Végre Imrus és Árpád türelmüket vesztve elébe siettek, útban találták és fél hatkor meg is érkeztek. Elmesélte Pálfi tanár, hogy az estéli vendégek egyike — ki nekünk is említette volt, hogy egy napra kísérőnk óhajt lenni — kéré: várjon rá, mert a jelzett időben ő is megérkezik és jöjjenek együtt; várt reá sokáig — hiába, nem jött!

Végre megindultunk, én egyik társunkkal előre, fivérem a másikkal közre vették a kocsit. Valóságos diadalmenet volt.

Fél 7 órakor értünk a Sinfalvától 14 km-ternyire eső aranyospolyáni tanyához. Félórai időzés után búcsút vettünk szüleinktől. Gyéres és Egerbegyen áthaladva, a dombokkal, lapályokkal változatos Mezőség szélére értünk. Gondozott úton haladtunk, Mező-Örkényt elhagyva, Mező-Tóhátiig. A falú előtt két kilométernyire bekövetkezett az első kellemetlenség, mely úgy látszik előjele volt a többinek.

Eltört a gépem nyergének egyik rugója; ez még nem lett volna oly nagy baj, de következett utána elég természetesen a második rugónak az eltörése. A faluban egy meredek lejtőn haladva csakhamar tapasztaltam ezt a következetességet. Nem volt mit tenni, drótot kellett keríteni valahonnan az eltört rugók megkötésére, mert így haza sem lehetett menni. A faluból egy mezei útra térve 2½ km. távolságra megláttuk a gróf tiszti lakát, hogy mily nehéz és fáradságos volt az eltört nyereggel hegyen le és hegyen föl megtenni ezt a 2½ km. utat, azt leírni alig lehet. Fél tizenegykor délelőtt érkezünk meg. A gazdatiszt családja — bár csak névről ismert kettőnk — igen szívesen fogadott és ebédre marasztott, mi, előbb az előttünk álló út hosszúságára gondolva, nem voltunk hallandók elfogadni az igazán szívből eredő meghívást, de aztán a nyereg megdrótozása, — a melyet fivérem teljes buzgalommal és szakértelemmel végzett — eltartott két óra hosszat, ekkor már itt volt az ebéd ideje is. A megismételt meghívást most már elfogadtuk, annál is inkább, mert ez alatt lassan-lassan eltűnt a derűs nap a szemhatárról, nehéz, sötét felhők tornyosultak az égen. Ebéd alatt oly nagy szél kerekedett, hogy megingatta a fákat és a boglyák tetejéről lehordta a szalma-takarót, rémségesen sivöltött a szélvihar. Az udvar apró népei: ludak, kacsák, tyukok ijedten, nagy lármával menekültek a csürökbe és hova lehetett — fedél alá. Mindig sötétebb és sötétebb lett, nem sokára nagy cseppekben esett az eső. Az egész vihar másfél óra alatt elmúlt; csak annyi nedvességet hagyott a szomszéd föld felszínén, a mennyi épen elegendő volt a nagy por eltüntetésére. A nap még nem mutatta ugyan magát, de d. u.

¼ óra lévén, útnak kellett indulni, hogy még este előtt elérjük Nagy-Czéget. Házi gazdánk útasítására — a ki csak e perczen érkezett meg a mezőről, a vihar perczeit egy tanyán töltve — egy dűlőútra tértünk a faluba, az ezen keresztül vezető út helyett, mert utóbbi — mint mondá — 5-6 km-terrel hosszítaná útunkat. A dűlőt a falut messze elkerülve a vasút mentére kanyaruló útra vezet. Egy darabig — a míg az ösvény egy domb mellett kanyarodva el nem tűnt — megmutatta az irányt; a dombot megkerülve — mondá — egy kis oláh házhoz érünk, itt lakik egyik „hajtója“ (a Mezőségen így nevezik a határőröket), az út tulajdonképen csak eddig vezet, itt már elvész fűzfabokrok és sások közt, melyek a vágányok mentén zödelnek; de a hajtót szólítsuk meg, hogy az ő parancsára vezessen ki minket az útra. A domb oldalban állott a kis kunyhó egyetlen gazdasági épületével: egy kezdetleges sövény dísznőállal. Az úttól nem messze egy suhancz állott nehéz czondrával a hátán, hosszú botjára támaszkodva. Pálfi tanár köztünk legtöbbit értett oláhuul, messziről szólt a fiúnak, hogy mutatná meg hol vezet ki az ösvény az útra; a suhancz felénk nézett — úgy látszik csak most vett észre — és körül-belől csak a hangot hallotta, de a szavakat nem értette, nem szólt, hanem olyan mozdulatot tett, mintha védelmi állásba akarná helyezni magát, ezalatt a keskeny úton egyenként egymásután gyorsan közeledtünk; most már Árpád kiáltott neki, hogy jöjjön közelebb, de a fiú válaszul előbb a botját, aztán a czondráját hajította el magától és neki iramodott ellenkező irányban és hátra sem nézve, rohant be kunyhójába. Nagy mulatságra adott alkalmat a legény ijedsége, bizonyára még soha sem látott kereken száguldó embert, gondolhatta tehát: ezek nem lehetnek mások, mint ördögök vagy „prikulicsok“ (az oláhok rossz szelleme).

Tehát a legény elszaladt és mi ott maradtunk magunkra. Eh hisz majd csak kitalálunk az útra, táviróoszlopok lesznek vezetőink, neki indultunk nagy bizalommal a bozotnak. Jártunk réten, sás közt, mely derékig ért, kiszáradt mocsáros talajon, mely az eső után meglehetősen lágy volt; fűzfa bokrok közt s a jó isten tudná, mennyi mindenféle gát volt útunkban, míg egy nagy árkon a töltésre innen pedig egy másik árkon keresztül az útra értünk. Hogy ez idő alatt nem ültünk kerékpáron az bizonyos, sőt igen sok helyen föl is kellett venni vasparipáinkat. Az egy negyed órai fáradságos kigazolás után bőven kárpótolt az akác-fákkal szegélyezett út egyenes, síma talaja. Kisebbség nagyobb emelkedéseken haladva, csakhamar elértük a halakban, vízimadarokban bővelkedő mező-záhi, mező-méhesi és baldi tavakat. A part mellett haladtunk. Csak akkor fosztattunk meg e szép látványtól, a mikor Mező-Záh, Mező-Méhes és Bald falukon kellett keresztül menni.

E tavakat tartom a Mezőség egyedüli érdekességének és szépségének. Szép látvány, a mint a sárga lilómokkal tarkázott nád közül fölroppen néha egy-egy csoport vadkacsa, vadlud, míg a többiek vígan uszkalva a tó síma tükrén, olykor-olykor elábukkannak, pillanattig vízben tartva fejcskájukat. A mozgás következtében képződő vízgyűrűk már-már elsímultak, midőn a vízből kiemelik kis fejüket újra megzavarni a víztükröt. A tó szélein, hol ritkább a káka, nád és egyéb vízi növény, nádból font kanyargós kerítések vannak, a miből körülbelül egynegyed meter látszik a víz fölött; a halászat megkönnyítésére szolgáló eszköz ez, a hal könnyen beúszik a kerítések közé, de kiúszni nem tud és ott nem nagy munka elfogni.

E tavak nem egyebek, mint az ottan eredő patak fennakadása, minthogy a völgynek nincs annyi esése, hogy e patakot folytonos folyásra juttassák. E szerint hát téves azok véleménye, kik e tavakat szakadatlan lánczolatban képzelik, minthogy azokat

több helyen csakis a patakok folyásban levő vékony csatornái kötik egybe. *)

Mező-Méhesen ismét megzavart egy kis eső, mely elől egy vendéglő-féle helyiségbe menekültünk. Nem tartott sokáig, mindössze 15—20 percz mulva tovább mehettünk; de mert azon nap itt még volt eső, a falun keresztül egy kevés sárt is kaptunk, tovább ismét megtaláltuk sár- és pormentes útunkat. Így haladtunk még egy jó ideig, a mikor egy gyors permete ismét bekergetett egy „hajtó“ kunyhójába. Innen már csak tíz percznyire volt Báld, de most már minél tovább mentünk, annál nagyobb volt a sár, a mezőség e részén egész héten esett az eső. Báld, Kis-Sármást elhagyva, Nagy-Sármásra értünk. E falu egy völgyben fekszik, meglehetősen nagy kiterjedésénél fogva a két vége felnyúlik a környező hegytetőre, míg a völgy közepén egy nagy térség piacot alkot, mely ez alkalommal sártól és pocsolyáktól ékes. A falunak egyforma házai és udvarai jó benyomást tesznek a szemlélőre. Nehány éve annak, hogy ez a falu épült, — beszélt egy „telepítvényes.“ A sok oláh ajku község közé kellett egy magyar is, hát elhozták őket a Dunán-túlról. Mint egy oázis a sivatagban tűnik föl Nagy-Sármás eredeti házaival és lakóival. A vidéken „telepes“-eknek nevezik őket, mintegy 170-en vannak és ők megtartották magukkal hozott magyaros ruháikat, szokásaikat és sajátosságos dialectusukat.

Alig, hogy leszaladtunk a falu végén levő hegyről, nehéz, fekete, ragadós sárt kaptunk. Le kellett szállani gépeinkről, ez még a kisebb kellemetlenségek közé tartozott, az volt a nagyobb baj, hogy perczről-perczre sötétedett s a gépek kerekei mindig csak kettőt-hármat fordultak tengelyeik körül s már ki kellett takarítani a sártól; az enyém a ruhavédő háló miatt csak egyet-egyet fordult. Pálfi tanár, kinek legkevésbé volt megterhelve csomagokkal gépe, meg akart menteni a fáradtságtól (már a mennyire lehetett) és cserét ajánlt a két kerékpárra nézve, — elfogadtam. Hátára vette a biciklit, nem törődve azzal, hogy mennyire lesz sáros, vígan haladt előre lányomokat készíteni. Így haladtunk vagy 40—50 lépést, persze minden lépésre szépen kijútt a munkából a kezünkben levő takarító fáknak. A kerekek egyszer csak felmondtak minden szolgálatot. Megütöttünk, mit tegyünk?! A rétek tele voltak vízzel, a meddig a növekvő sötétségtől láttunk, sehol egy kunyhó. A leszálló köd miatt már alig láttunk egyebet, mint az előttünk elnyúló, — fűfákkal szegélyezett feketeséget és e feketeség közepette egymást, az arcok borús kifejezését már csak sejtettük. Azt mondják: a szerencsétlenség közelebb hozza az embereket egymáshoz, no hát minket is közelebb hozott. A négy vállalkozó szellem ott állott szemben egymással, kerékpárjaikra támaszkodva, egymástól várva a jó tanácsot. Miért is van, hogy olykor úgy cserben hagyja az embert találékonysága? Világért nem jött egyiknek is eszébe egyetlen jó gondolat. Mit tegyünk?! Mi lesz velünk?! hangzott föl egyik-másik ajakról a kétségbeesett sóhaj.

Végre a három „böles“ férfi abban egyezett meg, hogy: bár legalább Nelly ne lenne itt, mert ők aztán nem törődnének azzal, ha mindjárt ott helyben virradnának is meg, de az én jelenlétem, óh az nagyon aggasztó! Én pedig nem láttam át, hogyha már én is ott vagyok, miért ne virradhatnánk éppen úgy meg! Mikor az ér személyemre nézve igyekeztem minden aggodalmat elhárítani, Imrus, a kis rokon felé irányult a figyelem; kétségkívül neki volt utánam — mint amolyan virágházi növénynek — a legtrágikusabb helyzete. Az alatt, míg ő magában engem tartott a kirándulás jó kimenetelében akadálynak, én nem egyszer aggodtam miatta, hogy nem fogja kibírni a nagy utat; de

mint később bebizonyult, fáradtságot nem ismerő kitarással folytatta és végezte kirándulásunkat.

Mintegy öt percznyí veszteglés után — hej csak most tapasztaltuk igazán, hogy öt percz is mily hosszú idő lehet, a várakozás és bizonytalanság pillanataiban, — a közelből egy halvány világosság sugárzott felénk. Öröm felkiáltások hangzottak. Csak addig jutnánk el, aztán mentve vagyunk. Igen ám, de odáig eljutni nagy feladat, a bicikliket csak háton lehet vinni. Már éppen abban állapodtunk meg, hogy egyik kétszer jár, az enyémet is elszállítandó, midőn egy emberi alak közeledett felénk. A faluból tanyájára térő elkésett oláh ember volt. Kérésünkre igen szívesen ajánlkozott elvinni gépemet a vasúti őrlakásáig, innen sugárzott a ködön keresztül a halvány világ. A tenger sárban és sötétben vesztegelve, fogalmunk sem volt, hogy ily közel vagyunk a vasúti sinpárhoz. Az őrlakás nem adhatott szállást, mert csak egy szobája van és azt is ötöd-magával lakja, hanem — úgy mond — menjünk el a vágányok közt — mert az úton lehetetlen, — a másfél kilométerre eső kis-sármási állomásig, itt aztán bevárhatjuk a reggelt; de arra is figyelmeztetett, hogy gépre ne ülünk, mert van vagy három hid az állomásig, azon kívül a talpfák is igen sok helyen föl vannak szedve. Lámpásokat gyűjtöttünk, három lámpásunk volt: fivérem és nekem acetylén, Imrusnak olaj, Pálfi tanár „elvből“ nem viszen magával lámpást soha. Az etiquette azt parancsolja: „a mások elveit tiszteletben tartsd!“ Körülbelül a jelenlegi körülmények készítették arra, hogy *túl műveltnék* láttassam, siettem is kijelenteni, miszerint *nagyon tisztelem az elveit*.

Még egy pech a sok mellé: az Imrus lámpájának csavarója eltört, mielőtt egy perczig is világíthatott volna. A mi remekül világító lámpáink és perczben boldoggá, sőt büszkévé tettek. Jó is ez a találmány és ajánlatos minden kerékpárosnak. Végre azt mondta P. tanár; ha annyit bosszantom az „elveivel“, lemond róla és *acetylén* lámpát vesz. Hogy csakugyan az én bosszantásom szülte-e nála e jobb gondolatot vagy belátta annak szükségét, erre a kérdésre még ma is adós a felelettel.

Elindultunk hát remélt éjjeli tanyánk felé. Hogy a koromsötétben mindeniknek jusson egy kis lámpavilág, úgy rendeztük a menetet, hogy a *sötét* kerékpárok másodiknak és negyediknek voltak beállítva a „Gänse marsch“-ba.

Kis idő mulva apró sűrű cseppekben esett az eső, (ma már hányadikszor?) de már föl sem vettük, hiszen még csak egy kilométer, vizagsztaltuk magunkat.

Mély csönd volt körülöttünk, mi is hallgattunk, csak olykor-olykor zavarta meg az éji csöndet egy-egy „hid“ vagy „schlipper“ fölkiáltás. Az elsőnek kellett figyelmeztetni a többieket az út változataira. Így értünk el végre a kis-sármási állomáshoz. Csak az iroda ablakain világított ki egy lámpavilág. A főnök eleinte megdöbbenve nézett ki a kopogásra, — mint később mondá: a kerékpárokat nem látva és önmagát egyedül tudva a pusztában, rablóknak gondolt, — egy perczig nam akart ajtót nyitni és ebbeli szándékát azonnal nyilvánította is. Végre megtudtuk értetni vele, hogy nyissa csak ki egész nyugodtan, mert miattunk a pénztárának semmi baja sem lesz, elkésett utasok vagyunk, a szomszéd állomásnak leendő vendégei. Biciklistákat erre felé még nappal sem lehet látni, éjjel pedig éppen bámulatba ejtő valami.

Azután — akaratlanul elkövetett hibáját helyrehozandó, nem győzött eléggé szíves lenni hozzánk.

Nagyon csodálkozott, hogy Borszék felé éppen a mezőségi utat választottuk, holott Maros-Vásárhely felé a legjobb út kínálkozik? Ezen már igen sokan csodálkoztak; rövid magyarázata: M.-Vásárhely felé ismertük az utat; fivéremnek annyi szépet beszéltem a mezőségi tavakról, hogy vágyott már látni; Nagy-Czégen lakó barátomnak megígértük, hogy egy szép időben, —

*) Lásd: Kővári László »Erdély földje ritkaságai« 232. l.

mikor egy hétig nem esik az eső, — fölkeressük kerék-páron. Nálunk nem is esett, de annál több eső volt a Mezőségen.

E napon 71 klmétert tettünk meg, holott 79-et akartunk Nagy-Czégig, de az akadályok miatt az utolsó 8 klmétert el kellett hagyni napi programmunkból.

Reggel 7 órakor tovább folytattuk az utat, ismét csak a vágányok közt, de ez úttal fölülhettünk. A hol a töltést javították ott letértünk a rét gyalogösvényére, de mert a nagy fű akadály volt a könnyű haladásban, mihelyt csak lehetett, ismét fenn voltunk a sinek közt, itt tettük meg az előző napról elmaradt 3 klmétert — csiga lassúsággal — másfél óra alatt.

Megérkezve első teendőnk volt a vasparipákat kifogástalan, tiszta állapotba hozni. Bámulatos, hogy az enyémnek megdrótozott nyerge, mily pompásan állta ki a kritikust.

Nagy-Czéken egy igen kellemes napot töltve 20-án reggel háromnegyed ötkor Kis-Sármásig vonaton mentünk le. Minden vállalkozó szellem daczára sem volt kedvünk még egy másfél órát tölteni a vágányok közt. A főnök nem lévén otthon, az a jó ötlete támadt helyettesének, hogy ne kelljen sok időt tölteni a bicziklik föl és leadásával, — az amúgy is többnyire útasok hiányában szenvedő vonaton — be tesz minket, ke-rekeinkkel együtt egy nagy kocszi három fülkéjébe, így hát a kerékpárok is személyjegyet kaptak. Egy kerék-pár — egy ember!

Az alig megapadt csomagok ismét megszorodtak, barátnőm egy sült kappany és főtt tejescukoricza nélkül nem akart elengedni; jó is volt, mert sok helyen voltunk tarisznyánkra utalva.

Sármáson csak egy pár lépést kellett tennünk az álmóson felül a vágányokat átszelő kolozsvár-szászrégeni országútig. Mindjárt egy hegy is nehezítette a gyors haladást. Oly hideg volt, hogy kezeink majd lefagytak a kormányról. Sár csak igen kevés volt, hanem annál nagyobb köd vett körül, a napot is eltakarva szemünk elől.

Egymásután hagytuk el: Mező-Szilvás, Mező-Örményes, Királyfalva, Faragó mezősi falvakat. Kisebbség nagyobb emelkedések váltották föl az egyenes utat. Faragónál volt egy 7 klm, hosszú meredek hegy. Miután az egész hegyi utat gyalog kellett megtennünk, helyenkint elhagyva a szerpentin utat, neki vágunk a meredeknek, paragon, tarlón és a rétek gyalogösvényein igyekeztünk az utat rövidíteni. A parlagi hamvas szeder csábító integetéseire, hivatató bölintgatásaira hallgatva gyakran tartottunk egy-egy pihenőt, így vesztegetve el a megtakarítandó időt.

Olyan sárt, a mit mi, minden nyomorusághoz hozzá szokott turisták már számba vettünk, csak a falvakban találtunk, no de ott aztán számot is tett. Minden falun gyalog mentünk keresztül, az útszéli nyomdékon.

Magyar-Fülpös, Beresztelke után 48 klm. téve, fél tizenegy órakor érkeztünk be Szász-Régenbe. Előbb széttekintettünk egy kicsit a csinos kis városban, aztán egy főtéri vendéglőbe telepedtünk meg ebédelni. Délután háromnegyed háromkor mentünk tovább.

Vége a Mezőségnek; változatosabb a vidék, erdők koszorúzzák a bérceket. A Mezőségnek is vannak vonzó helyei, érdekességei, de a természet szépségeit csak a hegyek közt lehet fölitalni igazán. A hegyek közti utazásnak a legfőbb kellemessége a meglepetésből áll; míg a Mezőség egyforma zöld dombjain, völgyeivel, szinte nem nyújt egyéb változatosságot, mint: egyik domb magasabb, mint a másik, egyik völgy mélyebben fekszik vagy tágasabb, mint a melyet az imént hagyánk el: — addig a hegyek közt minden lépés új világot tár föl.

A mint egy kanyarulatot megtevének, vagy egy hegytetőn átjutánk, a falú, a hegyek, melyek azt kör-

nyezik, a virágokkal szegélyezett kis patak, melynek csobogása órákig elgyönyörködtetett, egyszerre mind-mind eltűnnek előlünk, új, egészen más jellemű vidéken látjuk magunkat, s előbbi tájképünkéből legfeljebb csak a legmagasabb bércezető marad meg, mely az egész képnek háttérül szolgál.

Minél tovább haladtunk, annál regényesebbé vált a vidék; az előbb még tágas tér a Maros mentén mind szűkebb és szűkebb lett; a hegyek jobban-jobban kiszorítják a szántóföldeket, legelőket. A Marostól el-eltérő út végre egészen a folyó partján vezet. A falvak közel vannak egymáshoz, alig 2–3 klm. távra egymástól. Nagyar-Régen, Falfalu, Véc, Disznajó, Maros-Huduk, Monosfalva, Maros-Kövesd, Déda, Füleháza egymásután maradtak el tölgy- és bükkkoszorúta hegylánczaikkal és ünneplő falkóival. Vasárnap lévén, az öregek falusi szokás szerint „kiültek“ a kapuba, a kertek alatt elvonuló sánczba egy padot állítottak asztal gyanánt, a sáncz széleire telepedve adták a „bankot.“ 21, 31 és Fülkőfogás járta. Az asszonyok kissé odébb húzódván bizonyára a falu vagy legalább is távollevő nőtársaik dolgát igazgatták. Leányok, legények összefogóvva sétálgattak a sártól nem épen ment utcán. Sok emberrel szóba álltunk, hallani akartuk székelyes dialectusukat. Igen sokan megkérdezték: mi jártaban vagyunk ilyen borongós, hideg időben, a mikor az ember nem tudja, melyik perc-ben hull az „isten áldása“ a nyakába. „Hja édes bátya, mikor mi elindultunk a legszebb nyári nap volt, hírehamva a felleznek, ki hitte volna, hogy így megváltozik!“

— De hiszen már régen esik; hát az urak mikor indultak, honnan jönnek?

A harmadik napi útazás és harmadik megye halatára lett nagy sopánkodás; ők ugyan soha sem halották Torda-Aranyos hírét, de az nagyon messze lehet. Egy asszonyság is égett a vágytól beszélni az „idege-ekkel“, közelebb lépett és megszólított engem.

— Ugy-e instálom mutogatják magukat?

— Dehogyan mutogatjuk magunkat, néni

— De hát akkor ugyan bizony miért megy instálom azon a f . . . kereken?

— Csak úgy mulatságból, néni lelkem.

— Mulatságból?! Hm! . . . De hát mégis csak fizetnek érte vagy egy „piczulát“ ugye instálom.

— Dehogyan fizetnek, édes néni, nem fizet nekem senki, még nekem kerül pénzembe!

— No de én már igazán nem mennék, méltatlankodott, kíváncsiságát kielégítve, a jó néni.

Füleházától Ratosnya már sokkal távolabb esett, mint a többi falu egymástól. A hegyek is annyira összeszorultak, hogy csak a Marosnak és a kocsziútnak adtak egy szűk helyet, a tölgy- és bükkerdők itt fenyvesekkel voltak tarkázva. Itt-ott a hatalmas tölgyek ágai messze kinyúltak az út fölé, mintha egy óriás igyekezne hosszú karjával a járó-kelőket elfogni. A szűk völgy, a magas hegyek, de főleg a borús égbolt miatt igen sötét volt és egyre sötétebb lett.

Egy kanyarulatnál elragadó kép tárult szemünk elé: a Maros medrében az út mellett egy óriási szikla feküdt, melyről alig hihetnők, hogy valaha más helyen is állott. Míg a folyó hullámai vígan csapdossák a kőszirt mohos, barna oldalait, addig az égre meredő kopár szikladarab tetején — mint az örök élet hirdetője — egy silány fenyő ingatja zöld ágait, a reá hulló esőtől, a szél és útasok által fölvert portól várva táplálékát. Ki tudja hány évtized lebeg e szikladarab fölött, mióta elszakadva társaitól, ott hagyta az őt illető magas tetőt, lezuhant a mélységbe, megtörni a víz síma tükrét s gátat vetni a folyó ezüstös habjainak.

A természet e szépségeinek láttára, a lélek szárnyakat öltve repül egy magasabb, egy fensőbb ideális világba; oly magasan szárnyal a költészet világába, annyira elmerül a természet alkotta csodaszép

képekben, hogy elfelejti mindazt a mi földi, a mi nyomorúságra, létért való küzdelemre emlékeztet, nem érzi a test fáradságát, nélkülözését.

Már olyan sötét volt, hogy a lámpák segítségét kellett igénybe venni. A szikláknak itt-ott kiemelkedő csúcsai mintegy oszlopaikat alkoták a csillagtalán éj sötét sátorának.

Mily kár, hogy a sötétség ily rohamosan vett körül, a legszebb panoráma élvezetétől fosztott meg. Már csak a lámpáinktól megvilágított út két szélét láttuk, pedig alig volt 7 óra.

A mély csöndet csak a víz csobogása zavarta, a mint sziklás partjaihoz verődött. Sehol semmi életjel, mely közel falura engedne következtetni. A természet szépségeitől elragadtatva, csak akkor kezdtünk aggódni, a mikor az út jobb partján egy ház falát láttuk fehérteni, gyengén világítva meg az ablakából kisugárzó s a folyó tükörén megtörő fénysugártól. Ez a fölfedezés azt a meggyőződést keltette bennünk, hogy a falu a víz tulsó partján van s az átvezető hídát mi elvesztettük. E fölötti aggodalmunkat szembe jövő pásztorok oszlatták el; csak menjünk — mondák — mert a ratosnyai vendégiőig, a hol az éjet tölteni akarjuk, csak két klm. van.

Egy patak partján, a híd mellett meg is találtuk. Kívülről boronákból összealkotott útszéli korcsmának látszik, de belül kényelemmel berendezett szobák fogadnak.

Fél nyolczkor érkeztünk meg. Ez volt a leghosszabb út (83 klm.), melyet egy nap alatt tettünk. Volt ugyan itt-ott sár, de hozzá szokva, könnyen haladtunk a csúszós talpú kerekeken.

Ugy látszik a test már nagyon kívánta a pihenést, mert 21-én reggel a korai indulásból semmi sem lett, csak fél kilenczre készültünk el.

Palota-Ilva, Gödemesterháza két hosszú falu, házai annyira szót vannak a hegyek közt és az útszélen szórva, mintha egymás csendjét nem akarnák háborogni; az ember azt sem tudja, hogy mikor jött be a faluba és mikor hagyja el.

Gyergyó-Toplicza is, hova fél 12-kor érkeztünk meg, ily szétszórt házakkal kezdődik és végződik, de a piacza körül egész kis városi jelleget ölt, van egy pár emeletes háza, csinos temploma. Topliczánál elhagytuk a Marost. A széles, fehér utat százados fenyvesek szegélyezik, oly sűrűn borítva a legmagasabb hegyeket is, hogy itt már csak zöldet lát a szem, kopár sziklát sehol.

Alig észrevehetőleg emelkedik az út, míg végre az „Arkoza“ szerpentin-útja áll előttünk, melynek egy kanyarulatánál a „vas minister“ emlékére emelt kis kőoszlop áll (lehetne márvány is, sőt igazán méltó ez lenne csak!)

Hatalmas, sötét fenyők aljában ezer meg ezer virág apró fejcskét lengeti meg a lágy szellő s a havasi málna helyenkint az útszéli korlátok alatt egészen kinyújtja gyümölcsessel rakott ágait, mintha kínálgatná édes, piros bogyóit; nem hagytuk figyelmen kívül ez „édes“ jelenségeket s a madárdal és forrás-csörgedezés okozta harmonikus zenét egy-egy újjongó fölkiáltásunk zavarta meg, melylyel értésére adtuk egymásnak, hogy egy hatalmas gyümölcsessel rakott málnaágat ismét sikerült hatalmunkba ejteni. Gyakran voltak a biciklik a korláthoz támasztva; merre mentek, hol járnak gazdái? Málnát és virágot szednek az erdőben. A négy biciklit csakhamar úgy megraktuk virágokkal és málnagalyakkal, mintha virágkorzóra készülnénk. A mi nem fért a kerékpárokra, helyet kapot kalapjainkon, vállainkon; derekainkat hosszú málnagalyak fonták körül s mikor lefosztottuk gyümölcsétől, mást szedtünk helyébe. Az volt csak igazán a meglepetés, mikor egyikünk meglátta az első erdei epret. Augusztus végén, sötét

erdők alján ez a gyönyörű kis gyümölcs. Később látuk, hogy Borszéken kosárákakkal árulják.

A ki előbb sokalta meg a mulatságot, egy kiáltással adott jelt: jó volna már indulni. Hol egyiknek, hol másiknak jutott e „komoly“ föladat.

Hogy mennyi időnkét rabolta el ez a szórakozás, azt csak akkor kezdtük fontolgatni, a mikor már estére járt az idő s mi még nem értük el a hegytetőt. No de nem volt sok hátra.

A 7—8 klm. hosszú szerpentin-utat gyalog tettük meg. A csodaszép vidéket, csak látni lehet, de híven leírni nem.

A hegytetőről hasonló hosszú és regényes úton leszaladni Alsó-Borszékre már csak egy pár perc kérdése volt. Vígán repültünk a lejtőn, hol a komoly ész óvatosságot parancsolt.

Hat órakerékkel megérkeztünk meg Felső-Borszékre a fürdőtelepre. Mai útunk 63 klm-teret tett ki. Mint az Erdélyi Kárpát-Egyesület tagjai, a községházánál kényelmes szobában szállásoltattunk el. Egy szolgát is kaptunk, a ki kifogástalanul szolgált ki és mindjárt némi útbaigazításokat is adott Borszék nevezetességeire nézve.

Minden jó lett volna, csak hogy itt a 880 m. magasságban szinte elviselhetetlen volt a nagy szél és hideg, ezek ellen nem szünt meg panaszunk, hisz egész útazásunk alatt beborult ég kísért többnyire.

A fürdőn már csak igen kevés vendég volt s azok is nagyjából a szomszéd romániaiak. A napnak minden szakában robogott el egy-egy kocszi hazaútazó vendégekkel.

Könnyű turista ruháinkban igen sokat fáztunk, de azért csak addig voltunk szobáinkban, míg kerékpárjainkon „nagymosást“ végeztünk. (Hogy ez volt első legfontosabb dolgunk mondanom sem kell, megérdemelték az előnyben részesítést, kitűnően viselték magukat, még csak a M.-Tóháton megdrótozott nyereg sem lazult meg.) Tehát csak addig voltunk fedél alatt, míg étkeztünk és gépeket tisztogattunk, azon túl a négy didergő turistát hol itt, hol ott, de mindig lehetett látni. Még a közelebbi kiránduló helyek, mint: „Medve-barlang“, „Fés-barlang“, „Óstorrás“, „Tündérkert“ sem maradtak ismeretlenek előttünk.

Azt sem tagadhattuk meg magunktól, hogy az „Ős“ erdőben egy nagy sétát tegyünk. Séta közben véletlenül tévedtünk a jégbarlanghoz. Nem lévén nálunk semmi világító eszköz, csak addig mehettünk be, míg a külső világosság is behatolt, addig csak egy csepegő sziklaüreg látszik minden nevezetes képződmény nélkül.

A fürdőbiztos igen előzékenynek mutatkozott iránunkban, szíveségeiért e helyen is köszönetet mondunk. Szívesen marasztott: ne mennék el, maradnánk még egy pár napig, hisz épen nyolcz szoba van üresen, szívesen bocsát rendelkezésünkre belőle. Nem maradhattunk két napnál tovább, mert 26-án Székely-Keteszturon, az unitáriusok zsinatján akartunk lenni.

Csak egyszer fürdöttünk, hogy ne teljen be rajtunk az a mondás: „Rómában járni és papát nem látni“, de bizony a fürdésre semmi kedvező idő nem volt, sokszor az ablakok is megzörrentek a szélsivítástól. Ezért a tervezett két napunkból is elloptunk egy felet és már 23-án d. u. 2 órakerék elindultunk Tölgyes felé.

E 27. klméternyi útát északkeleti és keleti irányban, erős széllel szemben, a kis Bot patak mentén tettük meg. Alig lehetett megküzdeni a nagy széllal, csak igen lassan haladhattunk; egyszer-kétszer egy kis permete is behajtott az útszéli deszkagyarakba. Holló, Viszhang kies fekvésű községeken áthaladva, elértük Tölgyes végső házait. Az Oláhországba vezető országút a falu bal oldalán vonul el. Itt is elvesztegettünk egy negyed órát az esőtől való félelmünkben. A mikor meggyőződünk, hogy a szomorú égbolt úgy sem fog

a mi kedvünkért mosolyogni, nagy elszántsággal indulunk a 3 klm. távol eső szoros felé.

Ha nem jártam volna a Maros szorosában s nem élveztem volna még az *Arkoza* festői tájképét, — mely páratlan a maga nemében, — azt mondanám, hogy a tölgyesi szoros egyike a legszebb vidékeknek, de így kissé egyhangúnak találtam.

Egy határszéli szorost úgy szeret az ember elképzelni, hogy az óriási magas hegyek közt folyó patak mentén, csak a kocsitnak legyen egy szűk hely, mint pl. helyenként a Maros szorosa, vagy a Királyhágó; de a tölgyesi szoros elég széles, tágas völgy, hol a folytonosan kissé emelkedő út két oldalán még legelők és rétek is vannak. Ha nem tudná az ember, hogy hol jár, csak akkor jönne rá magától, a mikor meglátná az út két szélén, szemben egymással, a pénzügyőri és csendőri laktanyákat. Egy jó karban levő kőhid a semleges terület. Egyik felől magyar nemzeti színre festett, úgy látszik állandóan nyitva tartott, rozoga kapu áll. Ha idővel a rozsdá megeszi is a kapu sarkait, azért nem fog összedőlni, mert szárnyait a fülhalmazódott földpor úgy oda temette, mintha onnan nőt volna ki, meg sem lehetne mozdítani épségben-maradással. A híd tulsó felén, az út jobb oldalán, egy román nemzeti színű oszlop tartja az ország czimerét, ezen túl egy sorompó hosszú gékje ágaskodik ég felé.

Alig 70—80 lépésnyi távolban, szemben egymással áll a két hivatalos helyiség, néhány rendetlen és piszkos csendőr és finánc lakójával. Ha már oly csinosan van jelezve a román határszél, hivatalos helyiségei tiszta, rendes külszint mutatnak, miért nem megfelelő tiszták és rendesek lakói is, az a néhány csendőr és finánc?!

Nem lévén útlevele, nem mehettünk idegen területre. Tölgyesen 24 órára lehet útlevelet szerezni, ez az idő épen elég arra, hogy a vámtól három klm. terre fekvő „Péntekpataka“ nevű faluig elránduljon az ember. Ha tudtuk volna előre, hogy az éjet Tölgyes egy vendéglőjében kell töltenünk, akkor útlevelel is gondoskodtunk volna, de így a jelszó: „csak sietni tovább és tovább“ volt.

En, mint amolyan kíváncsi Éva leánya nem tudtam volna megállani, hogy legalább egy lépést ne tegyek az idegen földön, nem ez nem lehet!

— Jöjjön Pálfi tanár, Önnek úgyis van egy — már fölhasznált, *Angliába* szóló útlevele, legalább ha elcsipnek, *van* mit előmutatnunk.

Az épületeken alól kanyarodott az út, eddig mentünk. P. tanár mindjárt konstata, hogy a mi országunk sokkal szebb; de mennyivel ozondúsabb a levegője! Én mindent helybenhagytam készségesen, sőt megjegyeztem, hogy „*nálunk*“ még az ég is mosolygóbb! Pedig aligha volt különbség mindezekben. Hja, így ítélnék a patrioták.

A határőrök barátságosan köszöntöttek, mintegy biztatásul, hogy tovább is mehettünk. Még végig néztük egy román főrangú tiszt hazabocsátását és egy csapat román faúszató magyar földre jövetelét, ezzel visszatértünk a faluba.

Még csak d. u. 5 óra volt, de a legközelebbi Ditró falu oly messze volt, hogy számításunk szerint, csak fél 10 órára értünk volna oda. Ily esőre álló sötét időben rossznak véltük éjszakára útnak indulni ismeretlen földön. Unalmas lett volna falusi vendéglőben ennyi időt foglalkozás nélkül tölteni, egy kártyára akadva, ebben kerestük a szórakozást.

24-én, az éj folyamán kezdődő eső csak fél 6-kor reggel állott meg. Ismét meglehetősen sárban, szüntelen az esőtől fenyegetve, kellett haladnunk. A Putna patak mentén vezet útunk, a szántóföldeket még díszíti az érett zab és rozsa-kalász. Az út mind jobban emelkedik: a völgy mind jobban összeszorul; elmarad a kis patak s mi a „Kecskerész“ és „Ujhavas“ fásztó,

hosszu útján haladunk. Itt már, az erdő borította hegyeken, több a tölgy és bükk, mint a fenyő. Tölgyestől a tetőig többnyire gyalog mentünk. A hegytetővel lassankint a fák is elmaradtak, szántóföldek, legelők váltják föl egymást, erdők már csak a gyergyói fennföldöt övező hegyekről látszanak. A még 10—12 klm. terre fekvő Ditróig egy új út vezet, mely épen kövezés alatt áll s melyen a lehető legkellemetlenebb útazás esik.

Ditró, Szárhegy szegényes házait elhagyva, (ezeken ugyan nem igen látszik meg, hogy a gazdag Borszék tulajdonosai) 11 órakor 47 klm. út után Gyergyó-Szent-Miklós „Dendjuk“ szállodájába érkeztünk.

Gyergyó-Szent-Miklós általában jó benyomást tesz az emberre emeletes házaival, parkkal díszített nagy piacával. Szép temploma van itt az örmény katolikusoknak.

Ebéd ideje alatt megnyíltak az ég csatornái s a szt.-miklósi piacon egy perc alatt teremtettek egy kis patakat. Aggodalmakkal telve, türelmetlenül vártuk a végét.

Két óráig tartó zápor után, délen világosodni kezdett az égbolt. Fél 3-kor tovább mentünk, a frissen áztatott földön a kerekek síkamlóssága miatt megint csak csigalassúsággal haladtunk a 10 klm. távol levő Gyergyó-Alfalui. Itt már a nagy sár miatt az egész hosszú falun át vezetni kellett gépeinket, a nélkül, hogy csak egy gyalogösvényt is találtunk volna.

Egy asszony, a mint látja, hogy lubiczkolunk a sárban, csodálkozva kérde: mi járatban vagyunk?

— Eljöttünk körül nézni egy kicsit, hogy lássuk milyen világ van Csikban.

Az asszony kezdett hangosan nevetni:

— Ej, haj, hiszen magik nem jó helyt járnak, hiszen magik nem Csikban, hanem Gyergyóban vannak s még jobban nevetett *tévedésünkön*.

Most már mi is neveltük az *okos* asszonyt.

Rövid időnk miatt egy napot sem pazarolhattunk. Szekerek után tudakozódva megtudtuk, hogy nemsokára 5 üres szekér indul a faluból. Parajdról kukoriczát szállítandó. Ezeket akartuk fölhasználni.

Kiérve a faluból a kevésbé sáros úton ismét csak felültünk, gondolva, hogy a szekerek úgyis utol fognak érni. Nem sokáig örülhettünk a járható útnak, alig hagytuk el a 2 ölnyi széles Maros folyócska újonnan épített hídját, az eső elöl egy útszéli magányos házikóba menekültünk.

Szegény földmives lakja ötödmagával két kis szobácskából álló házacskáját, de ebből is csak az egyik „házat“ használja, mert az „első ház“ még nincs padlóva és meszelve, nem volt rá *pénze és ideje*. Nem mindegy büszkeség nélkül jegyzé meg az asszony, hogy saját két kezők munkájának eredménye. Valóban büszke is lehet rá, mikor oly nagy gond és oly nehéz az élet a szegény embernek.

E szegény asszonynál tapasztaltuk először az igazi székely vendégszeretetet. Mikor a szekerek későn érkezése fölötti aggodalmunknak adánk kifejezést, beteg gyermekét ölébe véve egész jóindulattal igyekezett megnyugtatni: ne gondolkozzunk, hisz földél alatt vagyunk.

— Igen ám, jó asszony, de ha a szekerek nem jönnek, az eső nem szűnik, hol töltjük az éjet?

— Hát uram isten, igaz, hogy csak „egy házunk“ van, de hát a kisasszonynak megvetjük az ágyat, az uraknak a földre tesszünk egy „surgyét“, a gazdát a *hiuba* küldjük, aztán én meg a gyermekek, majd csak megleszünk valahogy a *puczikban*. Azért biz’ egyet se búsuljanak az urak.

Igazán meghatott ez a szívség, de azért mégis nagyon vágyódtunk a szekerek után. Végre a nyitott ajtón át láttunk hármat közeledni, nagy gyékény födeleivel. Megérkezett a megváltás órája! Szívesen vállalkoztak kérésünk teljesítésére.

Mikor a fölött sajnálkoztam, hogy egyiknek a társaságtól el kell maradni, azzal csitítottak: örüljek, hogy Imrusnak és nekem van szekér. Árpád és Pálfi inkább együtt maradnak. Pálfi tanár jónak látta nem szalasztani el a harmadik szekeret. Ő akart lemondani, ő majd jön mellettünk. Nem birtuk lebeszélni erről a szándékáról. Mint előzékeny, figyelmes ember, mindig maga akarta választani a legrosszabbat. Engednünk kellett, pedig az eső apró, sűrű cseppekben esett s az általános beborulás biztosított is a felől, hogy nem fog megszűnni reggelig.

Minden fogatra egy kerékpár, egy ember. Mint a huszár, ki elsőnek tekinti lovát, nekünk is minden figyelmünk a gépekre irányult, el ne törjék, meg ne kopják! Ezek kapták a keskeny szekérben a jobb helyet, míg mi mindkét kezünkkel fogva, igazán nem lehetett eldönteni, hogy a gépeket vagy magunkat tartjuk.

Ez alatt érkezett még egy szekér, de nem volt födele, Pálfi tanár most se ült föl, jött mellettünk. Végre, mikor már teljesen átázott — és valószínű fázott is — a szekeresnek eszébe jutott, valamely tanyáról ernyőt keríteni és helyet készíteni szekérén tanárunknak. A munka lassan ment, fuvarosaink nem akartak várni, válnunk kellett a nélkül, hogy tudtuk volna, kaptak-e ernyőt vagy sem; jöhet-e P. tanár, vagy be kell várnia a reggelt a tanyán?!

Kínos állapot volt ezeken a rozoga, döcögős szekereken félig ülő, félig álló helyzetben utazni. Mikor a lejtőre érkezünk, azt hittük ezer darabra omlik az a gyarló készítmény, úgy mozgott, recsegett minden ízében. Ha nem lett volna fejem fölött az a gyékényernyő, hej de hányszor kiestem volna. Az ernyő farámája, valahányszor a zökkenés következtében kissé magasabbra emelkedtem, *gyöngéd* érintgetésekkel figyelmeztetett: mégis csak jó lesz nyugodtan ülni; de hogy miként lehetett, azt csak a jó Isten tudja. Ugy hiszem társaimnak sem ment különben a dolga.

Gyergyó-Alfaluól Parajd 36 klm. távolságra van, ezt a távolságot szinte betölti a 671 m. magas Bucsin hegy. Sűrű fenyvesekkel ékesített hegyek közt, egy kis patak mentén haladunk. Csak a szekérút és ettől a patakig elterülő meredek hegyoldal alkotják a térséget. A patak medrében fekszik a sziklák tövében.

E hosszú hegyi út mellett csupán két korcsma van, az egyik a „szép Lidinél“ a Bucsin tetején, a másik a parajdi oldalon a hegy derekán.

A „szép Lidinél“ szoktak az útasok 2—3 órát pihenni és etetni. Itt most nem volt hely a lovaknak, a másik korcsmában kellett pihenőt tartani.

Végtelen sajnálom, hogy székelyföldi útunknak ezt a remekét a Bucsin erdeit nem láthattam. Csak a mennyire a szürke sötétség engedte (a hold valószínű a fellegek mögött ragyogtatta sugarait, azért nem volt teljesen sötét) vehettük ki az erdők és hegyek körvonalait.

Egy óra lehetett éjfél után, midőn megérkezünk. Az én öreg székelyem nem engedte, hogy leszálljak a sárba, szerinte, menten elsüllyednék. Okvetlen az ölében akart bevinni, mintha bizony nem lennék már minden sárhoz hozzászokva. Az öreg nem engedett: ő bizony nem veszi a lelkére az én esetleges betegségemet. Hogy utasíthattam volna vissza e figyelmet, a jóindulat és szivesség e megnyilatkozását. A szobában az eleven, fiatal korcsmárosnén kívül, egy-két álmos cseléd lézengett. Át voltunk ázva és fázva.

Alig melengettük meg ruháinkat Pálfi tanár topant be. „Hopp, én is itt vagyok!“ az őt soha el nem hagyó jókedvével, nyakig sárosan. Örömkialtásunk volt a válasz; már letettünk róla, hogy Parajd előtt találkozzunk.

Tölgyesen Árpád azzal az okadatolással, hogy nővérenek „izomláza“ van, vett egy néhány deczi szilvriumot, aztán rendre csilapítgattuk a *lázat*; de úgy

vettem észre, nekik nagyobb *lázat* volt, mert ugyan csak gyakran néztek az üveg fenekére. Ezt a maradékot vette elő most fivérem, a korcsmárosnétól egy kis harapni valót kérve, mert, hogy tarisznyánk tartalmának már régen végére jártunk, — talán mondanom sem kell; elvégre a leghosszabb rúd szaláminak is van vége, a sonka sem végtelen, a miért kerek.

— Nincs kérem semmi, — felelt a menyecske.

— Epen semmi, semmi, — kérdezte csalódva fivérem, — egy kis szalonna, vagy tej?

— Nincs! — volt a lakonikus válasz.

— Ej, hisz kenyere csak van talán, — gondolatja, hogy megfizetjük!

Ekkor egy darabka barna kenyeret, — mint az utolsó falatot, — hozott elő, a többi ott kél a teknőben, a kemence mögött, — hajnalban sütik.

Egy faggyúgyertyát helyezve az asztalra, jó éjt kívánt és szobájába vonult. A faggyúgyertyát acetylén lámpával cseréltük ki, legalább világunk legyen, ha kenyérünk nincs. Az a darab kenyér bizony csak akkora volt, hogy nagyon éhes állapotban egy magam is megtudtam volna enni. Miután semmi ehhez hasonló állapotot nem éreztem, örömet mondtam le a nem épen kívánatos falatról.

Meglepett ez a közönyösség, melylyel vendégeit fogadta, mégis csak egy ilyen elhagyatott helyen, távol minden falutól, több barátsággal és jószívességgel megáldott vendéglősné kellene. Hányszor vetődhetik erre olyan szegény útas, a ki igazán rászorúl egy pohárka tejre, pálinkára vagy épen kenyérre. Mily jól esik ez a fáradt útasnak, ha betérve egy kis pihenőre, jó szóval fogadják. E gondolataimnak nyomban kifejezést is adtam.

— Na látja *instálom*, ezt mondom én is, — tört ki az én jóságos öreg kocsisom, — hej, de más az a *Lidi*, annál bezzeg nem üres a korcsma, mint itt, annak mindig van az útas számára jó szava és pálinkája. Már hogy nézheti el ez az asszony, hogy ez a *gyenge fehérnép* itt töltsse velünk az éjszakát, — egy fapadon, be kellett volna vigye a szobába, jó ágyat kellett volna vetnie.

A négy *szür*-ös székely egymással szemben könnyökölve az asztalnál, mind halkabban és vontatottabban beszélgetett egymással, míg végre az álom erőt vett rajtuk; könnyen ment, hisz szokva voltak hozzám. Mi a másik asztalnál képzeletünk alkotta mesékkal mulattattuk egymást: A három lovag belopózkodva a rablótanyára a haramiák álmát leste, hogy a legalkalmasabb pillanatban megmóntság az elrablott nőt. A főnök tisztét — mint legöregebbre, — az én kocsisomra ruháztuk. Nem is kellett valami különös képzelőtehetség, hogy ezt a rozoga épületet itt, egy őserdő közepén, rablók tanyájának nézzük. Mindenkinek volt egy jó gondolata a mese tovább fűzésére; egy-egy jobb ötleten perczekig elmúlattunk. Csak az acetylén lámpa nem illett be sehogy sem a mese keretébe, mennyivel természetesebbnek látszott a faggyúgyertya, a lámpát pedig falnak fordítva egy papírral elfedtük, hogy ne lopja el a gyertya halvány fényét.

Négy óra körül fölszedtük a sátorfát, hogy tovább döcögjünk a meredek lejtőn. Hozzászokva minden nyomorúsághoz, egész kedélyesen fogtuk föl helyzetünket. Jó kedélyünk egész utazás alatt kísért.

Embereink nem akartak belenyúgodni, hogy ne tudják meg kiket szállítanak, a kik ilyen időben is minden áron tovább utaznak, a helyett, hogy bevárnák valahol a jó időt. Mindenik kerülgette az egyenes kérdést, végre azt kérdi Pálfi tanártól kocsisa:

— Ugy-e *instálom* az urak gorófok?

— Nem vagyunk bizony mi, bátya.

— Biz az urak gorófok, ne tagadja, én látom. . . .

Én tudom. . . .

— Mondom, hogy nem vagyunk grófok; de hát ugyan honnan gondolja bátya, miből látja?

— Nem haragszik meg, ha megmondom?

— Nem én, csak mondja! sürgeté a tanár.

— Igazán nem haragszik meg? No hát csak onnan tudom, hogy az urak grófok, mert csak a grófok olyan bolondok, hogy ilyen veszett időben utazzanak.

A test is megköveteli a magáét, nem lehet meg- rövidíteni, elszunyadtam, hogy meddig tartott ez a zsi- bpadt állapot, nem tudom, arra ébredtem föl, hogy a szekér megállott. Az istenért, mi történt? riadtam föl a lármára.

Egyik szekér a sánczba dőlt.

Csakugyan ott láttam a szürkületben a kerekeket égfelé állani, maga alá temetve ernyőt, kerékpárt és kerékpárost. Még nem tudtam a három fiu közül ki ült azon a szekeren, kit ért e szerencsétlenség. Rendre kiabáltam a neveket, míg a szekér alól tompa hang felelt: „én vagyok!” (Hogy ki volt, legyen szabad el- hallgatnom.)

Perczekig tartott, míg normalis állapotára tudták hozni a szekeret, mennyi aggodalmat állottunk ki ez idő alatt, azt nem lehet leírni. Csak azon bámulok, hogy nem zuhant az egész mindenség a mélységbe. Szerencsére nem történt semmi komolyabb baj.

— Bizony instálom a kocsisnak nem szabad ilyen hejt aludni, mert könnyen baj eshetik. A mult hónap- ban is egy gy.-alfalusi szekeres úgy béesett, hogy *idigének* szedték fel.

Valami idegen turistákra gondolva kértem, hogy melyik országból jöttek.

— Hát innét a szomszéd Udvarhelyből, azok is *törökbuzát* szállítottak.

Tehát a csikmegyeinek minden más megyei *idegen*.

Az öreg szekély bátya annyi jó indulatot tanúsi- tott irányomban, alig győztem köszönni. Egész úton takargatott a lópokróczzal, hogy meg ne fázzam. Pe- dig én szívesen eltürtem volna kissé nagyobb hideget is, mint ezt a nedves, rossz szagú pokróczot, mert, hogy így is fáztam, az bizonyos. Reggelijéből is meg- kínált, a kenyeret elfogadtam, de az avasszalonnára azt mondtam: sohasem élek vele. Kulacsa tartalmára nézve is azt állítottam, de nem fogadta el szabadkozásomat: „Igyék csak egy kortyot, majd meglássa milyen jól esik a hidegben“, és igaza volt, kitűnően ízlett az a korty gabonapálinka.

Aug. 25-én reggel 7 órakor érkezünk meg Pa- rajdra. Az egész éjjel tartó eső csak azelőtt egy órával szűnt meg.

Midőn az ide szállítatásunk ára felől kérdezős- ködtünk, ránk bízták a meghatározását, de fivérem ha- tározott árt kívánt.

— Én nem mondom, mondja kelmed.

— Én sem mondom, mondja kelmed.

Aztán, végre a legöregebb, a ki minden kigon- dolható szíveséggel halmozott el, sok alá- s felezés után, eső, sár, hideg, éjjel meg a nagy ég tudná mi- micsoda okokat fölhozva, mondott olyan *határozott* árt, a mitől szinte megijedtünk. 8 frtot = 16 koronát kért.

— Édes bátya, — kezdé fivérem jóságos hang- ján, — legyünk méltányosak. Maguk nem értünk, ha- nem saját dolgukban jöttek, ne kívánjanak hát tőlünk ily nagy áldozatot. Egy hete utazunk már s azóta a sok esős idő miatti vendéglőzés úgy is sok pénzünket fölemésztette. Mi sem kívánjuk ingyen, maguk pedig akár mennyit kapnak, úgy jön, mintha ingyen kapnák. Tehát mi úgy hisszük 4 frttal eléggé meg vannak fizetve. Bele nyugodtak. Kölsönös jó útát kívánva egy- másnak a gyufagyárba mentünk.

Végig néztük, hogy lesznek a gyár udvarán he- verő fenyőtörzsekből előbb apró darabkák, aztán gyu- faszálkák, végre csomagokba kötött színes fejű gyufák.

Bámulatos gyorsaságot tudnak kifejteni ezek a munkások. Munkájok után fizetik őket. A felnőttek,

— ha jól dolgoznak — naponta 1 K. 20 fill. — 1 K. 60 fillért keresnek. A gyerekek 50—60 fillért.

Egy asszonytól kértünk útbaigazítást a gyufa- szálkát készítő gyárhoz, ez külön van, vizerőre ren- dezve.

— Ugye bánják, hogy a gyárat átviszik nemso- kára Kolozsvárra? Nagyon meg fog apadni a parajdiak keresete.

— Nem baj az, — mond az asszony, — bár vinnék minél előbb, legalább nem lesz annyi beteg ember, nem egészséges munka az, instálom.

Igaza van! Különösen a foszforral dolgozó mun- kások töltik egész napjokat a legegészségtelenebb le- vegőben.

A legapróbb részletig nézve meg mindent, két órányi Parajdon időzés után, Felső-Sófálván áthaladva, csakhamar a 10 klm. távolságra fekvő korondi fürdő parkjába találtuk magunkat.

Kicsi, de csinos fürdőtelep. A park a borvizfürdő- telepen van, míg a sósfürdő néhány házával az útszé- len balra marad el. A borvizfürdő, — miután régebb is mint a sós, — rendezettebb az utóbbinál. Van egy ne- hány kényelmes vendégszobája s egy pár vendége is. Általában kevesen látogatják e fürdőt, de most a saison végén, a rossz idők miatt, csak három szál vendége volt.

Az ebéd idejét Kádár L. unit. lelkész vendégsze- rető házában töltöttük. Itt láttam egy feltűnő magas és szép növésű kaktust, melynek egyik nagy — lapáthoz hasontó — levele a ház kisasszonyának *emlékkönyvül* szolgál. Finom tüvel iratta bele vendégeivel nevéket, a seb hamar beforr, fehéren mutatva a tű nyomait.

Hogy mennyire jól találtuk magunkat e kedves családnál, bizonyítja az, hogy — sietős útunk dacára — engedve a szíves marasztalásnak, csak d. u. fél 6-kor hagytuk el Korondot, hogy a következő zsinati napok alatt ismét együtt mulassunk a kedves családdal. A tiszteletes két lánya és fia kikisértek a Korond fölött emelkedő Szilos tetejéig.

Pálfalva, Farkaslaka, Szentlélek, Szombatfalva községeket elhagyva 36 klm. útát téve esti 10 órakor Székely-Udvarhelyre érkezünk.

Szilos hegytől Udvarhelyig vajmi keveset élvez- tettünk a vidék szépségeiből. Már Pálfalván a lámpák világához folyamodtunk. Később a tele hold szórta felénk ezüstös sugarait. Örültünk is ennek nagyon. Fájdalom, a borus idő még nem elégette meg kedvet- lenségeit. Udvarhelyre mégis csak a lámpák fénye ve- zérelt.

Az E. K. E. vendéglőben béreltünk lakást. Annyi bizonyos, hogy itt a vendéget nem fogadják valami humanitással, sőt a szolgazemélyzet egy cseppet sem igyekezett elítikolni, hogy legkevésbé sincs inyére az éjjeli vendég. Zugolódással, ajtócsapdosással nyitottak szobát, pedig úgy vettem észre: az általunk elfoglalt szobákon kívül még csak egy volt lefoglalva.

A *borsos* számla láttára hivatkoztunk az E. K. E. tagjainak nyújtott kedvezményekre. A pinczér nem akart tudni róla, neki ilyen rendelet nem adatott; a vendéglős ur nincs itthon, ő nem *tartozik* leszámolni semmiféle százalékot.

De igenis tartozik, ha egyszer kifüggeszti ajtajára az „E. K. E. turista szállója“ táblát.

Nem lévén több kifogás, a 2 szoba, 4 vacsora és ugyanannyi reggeli árából leszámította a már egyszer más vendég által meggyújtott és egyharmad részben elfogyasztott gyertya árát — 30 fillért.

Kár volt otthagyni a gyertyát, még megfizetetti esetleg egy harmadik vendéggel is a 30 fillért.

26-án a reggel 4 órai indulást ismét csak az eső, e kárlehetetlen ellenségünk miatt voltunk kénytelenek 8 órára halasztani, de elindulásunk előtt előbb meg- néztük Székely-Udvarhely nevezetesebb épületeit.

Nagyon rideg városnak tartom Udvarhelyt szűk

utczáival, meglehet, hogy az első benyomás csal, de úgy tűnt fel előttem, mint egy londoni külváros.

Székely-Kereszturig a következő falvakat találtuk: Boldogasszonyfalva, Bikafalva, Bögöz, Décsfalva, Nagy-Galambfalva, Bethfalva; 22 klm. téve d. e. 11 órakor érkezünk be Kereszturra.

Mint zsinati vendégeket, hivatalosan szállásoltak el. Szállásainkat elfoglalva, a férfiak az érkező püspök fogadására siettek. Én addig hozzá fogtam bicziklim szétszedéséhez. Első munkám ezek kitakarítása volt.

Fivérem és én egy háznál voltunk, rokonunk a szomszédban, P. tanárt azonban két utca választotta el tőlünk. Ő a míg oda járt cigarettet vásárolni, valaki — ismeretlen — elvitte a kerékpárját. A jó lelkevel nem haragudott érte, kedélyesen tette utána: „leg-alább meg vagyok mentve egy kellemetlen puczolás-tól, mert remélem nem fog oly sáros gépre ülni. Leg-alább megtakarítja.”

A zsinati ünnepek minden programján részt vettünk; s a kedves ismerősök körében, az ismerkedési estélyen, a hálon szinte elfeledtük az átélt napok kellemetlenségeit. A templomban az istentisztelet és papszentelés alatt azonban ugyancsak sűrűn emlékezünk meg, hogy abból az átélt hidegekből de jó volna egy kicsi abba a zsufolt templomba, hol ember-ember hátán küzdött meg a zárt meleggel.

Három napot töltöttünk Kereszturon és ez idő alatt P. tanár a bicziklijét még nem látta, elvivője mindig akkor tért vissza, — ha ugyan vissza tért — a mikor már aludt: fölkeltekor mindig hűlt helyét találta.

A társaság csak Kereszturig, az utazás e végpontjáig, tartott együtt. Kis rokonunk az ünnepeknek végét sem várva, már 28-án, a hajnali órákban búcsút mondott az ünneplő városnak, édes atyja megérkezése percében okvetlen Toroczkón akart lenni. A tanár 29-én óhajtott Kolozsvárra indulni egy-két főlveteli vizsgát letéetni. Mi csak az utolsó vendégekkel szándékoztunk eltávozni 30-án reggel. P. tanár, mitűn kerékpárját még mindig nem kapta vissza, szintén 30-ikra tette indulási idejét, de, mint mondá, nagyon korán, hogy ne legyen ideje az ipsének elvinni a kerékpárt.

Tehát 30-án reggel fél 8-kor a tanár volt szállása előtt elhaladva fivérem benézett, óhajtotta tudni, hogy vajjon az esteli muri után nem aludta-e el az indulás percét?! Nem aludta el, hanem a legnagyobb munkában vol elmerülve: takarította a későn este hazahozott kerékpárját, a mely még sárosabb volt, mint meg-

érkezésünk napján és ma is oly kevéssé tudta, hogy ki vitte el, mint annak előtte.

Nem indulhatott velünk, de úgy reméltük, hogy a fehéregyházai honvédelemnél találkozunk.

Fehéregyházaig még Alsó-Boldogasszonyfalva, Uj-Székely, Héjasfalva községeket találtuk. A honvédeleket körítő kedves kis parkban még vártunk egy ideig P. tanárra, de nem jött.

Az idő ismét borus színt öltött; miután csak ketten voltunk, elhatároztuk Segesvártól Tövisig vonaton menni.

Segesvárt már csak épen annyi időnk volt, a míg a kerékpárokat föladtuk és jegyet váltottunk.

Mikor egy jó zápor esett, igazán örültünk, hogy nem kapott valahol az országúton.

Tövisen egy napot szándékoztunk tölteni rég nem látott jó ismerősöknél. Nagy volt bámulatunk, amidőn másnap délelőtt Pálfi tanár lépett be.

Egyet pihent, aztán folytatta útját. A kérés nélkül elvitt kerékpárért a köszönet három küllő eltérése volt, a mit takarítás közben vett észre.

A vonattól elkésve, hibás gépjével kellett jönnie. 31-én d. u. 4 órakor búcsút mondvá jó barátainknak, Nagy-Enyed felé haladtunk a mult napok eseményeiről beszélgetve. N.-Enyedtől Fel-Enyed, Mursina, Vláhháza, Nyirmező és Gyertyámos oláh falvakat értük.

Nyirmező és Gyertyámos közt van a híres *Kököz*. Egy hegyi pataknak kopár, meredek sziklák közé szoritott völgye, A hol csak egy keskeny út vezethet el. A hegy egyik oldalában van a szűk szádájú *Hosszú-kői barlang*, a végtelen keskeny nyíláson alig lehet behatolni, a sziklaüreg azonban egy nagy templom bel-sejére emlékeztet.

A táj fölött már uralkodott a sötétség a mikor az általunk oly jól ismert *szorosoa* értünk. Mint toroczkó-szentgyörgyi lakosok, gyermekkorunkban tanítónkkal gyakran kísétáltunk a közeli Kököz tövében épült — nagyanyánk tulajdonát képező — malomhoz *malom-nárpogácsát* enni.

Még Toroczkó-Szentgyörgy kis falu áll előttünk, aztán Toroczkón vagyunk. Ejjel 11 órakor érkezünk meg. A *hold szigeten* is töltöttünk egy napot. Elbeszél-tük egymásnak úti élményeinket Kereszturtól-Toroczkóig. Imrus Balázsfalván töltve egy éjt, minden különös esemény és baj nélkül érkezett meg.

Este 6 órakor Imrus elkísért egy pár kilométernyire. Szeptember 1-én este 8 órakor vidáman érkez-tünk meg a kiindulási pontra: *Sinfalvára*.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kerékpáros virágkorzó.

Kolozsvár országgyűlési képviselő-jének, Hegedüs kereskedelemügyi miniszternek június hó 29-én kedves és megható ünnepe volt.

Ugyanis 25 találkozója volt ifju-kori barátaival, volt tanuló társaival. Ez alkalomból Kolozsvár egész közönsége a szeretett képviselővel együtt ünnepelt. Zászlóerdő díszítette a házakat s nemzeti színeinkkel vetélkedve játszott az őszi napsugár. Fényes volt minden, csak a gyalui havasok feletti égbolt és a sürgő-forgó küldöttségek ruhája volt fekete.

A miniszter ünneplésnek egyik legsikerültebb mozzanata volt a nő-

egylet által a sétatéren rendezett népűnnepe és annak fénypontja az E. K. E. kerékpáros vezérosztálya által rendezett nagyszabású kerékpáros virágkorzó.

D. u. 7 órakor, midőn a miniszter a sétatéren megjelent, Kovács Géza oszt.elnök vezetése alatt a lövöldéből mintegy 40 kerékpáros, közöttük hölgyek is, vonult ki a szebbnél-szebben felvirágzott gépekkel, hogy a sétatér utjait, virágot szórva, bejárja. A meglepetés moraja zugott a nagyszámú közönség ajakán. Nem is érdektelen látvány ilyen nagyszámú kerékpáros csapatot felvonulni látni. Hát a mikor a felvonulás megisméllődött és ideje volt a közönségnek az egyes kerékpárok fantaszi-

kus díszítéseit is megfigyelni. Minden egyes kerékpáros hatalmas éljenzésben részesült. Az elnököt követték a felvonulásban a hölgyek, a hölgyek után hajtott Csizhegyi Sándor gypárral díszített *magas gépen*, utánna jött az E. K. E. csinos egyenruhájába öltözve, mint egy 20 főből álló csoport szatánkövetkezett az egyenruhátlanok csapata, mely épen változatosságánál fogva volt festői.

Legköltségesebb és munkásabb díszítés volt a hölgyeké után a Böjte, Tomán és Steckel urak kerékpárján. Legötletesebb volt a Fabini és Vizi urak gépje. Az előbbie tuzok mardarat, az utóbbié szélmalmot ábrázolt. A virágkorzó harmadik felvonulását zavarta a szítálni kezdő irigy

eső és-midőn látta, hogy még attól sem ijednek meg a kerékpárosok, záporba ment át, hogy a miniszter és Kolozsvár közönsége a negyedik felvonulásában ne gyönyörködhessék.

Uj kerékpáros kör.

Az E. K. E. brassóvármegyei osztályának 1900. évi július hó 9-én tartott választmányi ülésében a kerékpáros kör megalakítása tárgyában hozott határozatából kifolyólag 1900. évi július hó 16-án az Orient szálloda kerthelyiségében dr. Zakariás János elnöklete alatt tartottak alakuló gyűlést. Jelen voltak: dr. Zakariás János, Delej Dezső, Szabó Ferencz (honv. főhadn.), Sámek Gyula, László Domokos, Preiszner Péter, Färber József, Kiss Árpád, Koturnya Dezső és Förder Sándor, mint jkönyvvezető.

Dr. Zakariás János fölkéri Förder Sándort a mai ülés tárgyának részletes előadására, mire előadja Förder Sándor, hogy az osztálynak f. hó 9-én tartott választmányi ülésében, minthogy az E. K. E. brassói osztályának tiz tagja a kerékpáros kör megalakítását aláírási iven kívánatosnak mondván ki, alapos megfontolás után a kör megalakítását azon hozzáadással mondotta ki, hogy a körnek beszervezkedése ügyében egy külön értekezlet léssen egybe-hívandó, melynek első feladata az elnök választása, ki a kör ügyeit fokozatosan fejleszteni s működését irányítani lenne hivatva, följejtven egyttal azt is, hogy az egyesület tagjai ezen körnek külön díjfizetés nélküli tagjai lesznek s földadatuk egyelőre a kirándulások alkalmából a gépeken elérhető pontokig gépen eljutni, vagyis a kerékpársportot a turisztikával alkalmas módon összeegyeztetni; s végül megjegyvezvén, hogy nagyobb utakat tevő kerékpárosok számára a kolozsvári központ egy javítószekrényt szándékozik itt fölláztatni, melyben a javítóanyagból kifogyott turista, a gépéhez szükséges anyagokat és műszereket megtalálja. Az értekezlet ezen kijelentéseket tudomásul veszi.

A kör elnöki tisztének betöltésére nézve Simon Zoltán helybeli műfagragászati és faipar szakiskolai igazgató lett ajánlva, ki is lelkesedéssel, egyhangulag a kör elnökéül lett meg-

választva s mivel megjelenni akadályozva volt, ezen megválasztatásának tudomására hozatalával Förder Sándor jegyzőkönyvvezető lett megbizva.

Ezek után a további teendőkre nézve az elnök távollétében, további határozat, illetve megállapodásokba bocsátkozni az értekezlet nem óhajtván, az ülés a megjelent érdeklődők az ügy jóindulatu támogatására újból felkérve, bezárattott.

K. m. f.

Zakariás János dr. Förder Sándor,
mint iko. vezető.

Kerékpár-verseny.

Külföldi mintára a tavaszon Wiegand Rezső (egykor híres magyar versenyző) vezetése alatt training-iskola alakult Budapesten azzal a czéllal, hogy hazai kitűnőbb kerékpárosainkat kiképezze a párizsi olimpiai versenyekre.

A fentartási és a párizsi kiutazási költségeket a training-iskola vidéki versenyek tartásával tervezte összehozni.

Igy jutott Kolozsvár közönsége június hó 17-én a K. K. E. pályáján egy versenyhez, mely *kerékpár és motor*-versenynek volt hirdetve. Közönségünk ezelőtt nagyon érdeklődött a kerékpár versenyek iránt; de svindli és bumlitempó miatt hamar reáunt. Így történt, hogy az érdekesnek ígérkező versenyre még azok sem jöttek ki, a kik a programmon valamelyes tisztviselőjeképen voltak felsorolva. Elmondhatjuk, hogy a ki a versenyre kijött, leginkább a háromkerekű *motorokért* jött ki. Ebben is nagy volt a csalódás, csak egy motor volt, a Wiegand-é. Wiegand motorjával, nagy pöfékeléssel néhányszor végignyargalta a pályát és bemutatta, hogy milyen is az a motor. A verseny 7 számból állott. Egyik unalmasabb volt a másiknál és azon nagyon csodálkoztunk, mert mind budapestiek versenyeztek. Már pedig a budapesti versenyeken, ha egyéb nincs is, de hecc mindig van.

A K. K. Egyesületé lett volna a 2. szám, mint egyesületi zártverseny, de alig tudtak 2 kerékpárost nagy rábeszélések között kiállítani. Elsőnek Fekete Pál futott be.

A 7. számú egy órás versenyre Lówy Arthur a fővárosi K. E., Papp Ferencz szintén fővárosi Előre M. K. E. tagja és Marusán Géza E. K. E. tag állottak ki. Feladat volt 1 óra alatt a 36 kmes magyar rekordot megjavítani. E verseny volt némileg érdekes és izgalmas a Marusán versenyzése miatt, ki az E. K. E. legjobb tura kerékpárosai közé tartozik. M. bár minden pályatraining nélkül

állott ki, mintegy 40 kört nagystíli futással csinált meg, azonban ekkor kénytelen volt a versenyt a vezetőmotor által okozott esés miatt feladni.

A rendezés körül néhány tűzoltó lábatlankodott. Azok egyike ama kérdésre, hogy kerékpárversenyen mit keres a tűzoltó, azt a választ hallottuk: „Arra ügyelek nehogy a kerékpárok tengelye kigyúljon.” Kissé merész volt a válasz, mert az elsőnek befutó Papp is csak 34 k. 333 $\frac{1}{3}$ m. tett meg egy óra alatt.

OSZTÁLYÜGYEK.

A vezérostály gyűlése

— 1900. február 16-án. —

Február 15-én látogatott gyűlést tartott az E. K. E. kerékpáros vezérostálya Kovács Géza elnöklésével, melyen jelen voltak: Radnóti Dezső, Beregszászi László, Holitzer Nándor, Dunki Elek, Kerényi Gábor, Kolbenheyer Bertalan, Csiszhegyi Sándor, Müller Béla, Szolga Ferencz, ifj. Pap János, Hutter Gerő, Dávid József, Bernát E. Sándor, Spacsek Ferencz, ifj. Hermann Antal.

Kovács Géza oszt. elnök jelentést tesz a január 25-én rendezett kerékpáros Kárpát-estélyről, mely ugy anyagi, valamint erkölcsi tekintetben szépen sikerült. Radnóti Dezső főtitkárnak, az estély rendező bizottságának és a szereplő tagoknak az osztály jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

A kirándulásokra nézve többek indítványára kimondja az osztály, hogy minden ünnep- és vasárnapon fél napos kirándulás rendezendő, sőt felkéri az elnökséget, hogy minden héten egyszer csütörtökön is megkísérélhetnek fél napos kirándulás rendezése, ezzel kapcsolatosan szabályozta az osztály a kirándulásokra nézve a meghívások módját is és kimondotta, hogy a legtöbb hivatalos kiránduláson résztvevőt megjutalmazza.

Elnök amá indítványát, hogy a fél napos kirándulások élénkítésére, kerékpáros játékok rendeztessenek, az osztály elfogadta.

Kimondotta tovább az osztály, hogy a „Kerékpáros Turista“ folyóiratnak, legálább a nyár folyamán gyakrabban való megjelenését felette szükségesnek tartja. A szerkesztéssel megbizza Kovács Géza oszt. elnököt.

Radnóti Dezső főtitkár egy hírlapi közleményre hivatkozva, interpellált az egyenruhára vonatkozólag. Elnök választát az osztály egyhangulag tudomásul veszi, kimondja azonban többek felszólalása után, hogy az egyenruhának hazai anyagból való készítése ellenőriztessék és a sapka reformáltassék.

Elnök jelenti, hogy Szamosfalván sikerült szintén turista szállót szervezni, hol a tagok kirándulások alkalmával kedvezménybe részesülnek.

Kerényi Gábor jelentést tesz a balesetbiztosításra vonatkozólag tett tárgyalásairól.

Az osztály felkéri Radnóti Dezső főtitkárt, hogy a beérkező ajánlatok alapján a biztosító intézetekkel tárgyaljon.

Az ülés este 10 órakor ért véget.

